

MỘT SỐ VẤN ĐỀ ĐẶT RA TRONG QUÁ TRÌNH GIẢNG DẠY MÔN *BÓNG RỔ* CỦA CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ VÀ TIỂU HỌC HIỆN NAY

ĐẶNG VĂN HÙNG*

Ngày nhận bài: 05/08/2017; ngày sửa chữa: 18/08/2017; ngày duyệt đăng: 24/08/2017.

Abstract: This article mentions some issues in teaching basketball at secondary schools and primary schools. Additionally, the article points out the systematic nature of teaching basketball at secondary school and primary school and gives some discussions to train psychological competence of students with aim to improve quality of teaching basketball at schools today.

Keywords: Basketball, basketball teaching, physical education.

1. Giảng dạy *Bóng rổ* (BR) cho các trường trung học cơ sở (THCS) và tiểu học (TH) nhằm phát triển khả năng về thể chất lẫn tinh thần một cách toàn diện, tăng cường sức khoẻ và nâng cao ý chí cho người học. Tuy nhiên, căn cứ vào thực trạng môn học ở các trường trung học phổ thông và đại học, thì quá trình giảng dạy đối với các nội dung này có trình độ còn khá kém, chưa được quan tâm và chú trọng nhiều. Hơn nữa, trong quá trình huấn luyện và giảng dạy chưa có tính quy luật và hệ thống; chưa chú trọng đến việc bồi dưỡng chất lượng tâm lí cho học sinh (HS). Xuất phát từ thực tế đó, việc giảng dạy BR cho các trường THCS và TH cần chú trọng đến việc hệ thống kĩ thuật và tâm lí cho HS.

2. Một số vấn đề đặt ra trong quá trình giảng dạy BR ở các trường THCS và TH hiện nay và phương hướng giải quyết

2.1. Nội dung và hình thức dạy học: Các trường THCS và TH có dạy môn BR nên được coi là một môn học trong chương trình *Giáo dục thể chất* (GDTC). Quá trình dạy học GDTC và tất cả các môn học khác đều như nhau, cố định về nội dung và phương pháp dạy học. Tuy nhiên, GDTC lại không giống với chương trình dạy học của các môn học khác, bản thân chương trình này đã có sự thay đổi, với phương thức giảng dạy độc lập và không gian hoạt động rộng rãi. Trong quá trình dạy học GDTC, việc giảng dạy môn BR đem lại sự hứng thú đối với HS sẽ càng tốt hơn cho việc nâng cao chất lượng đào tạo.

Đặc điểm quyết định tính tích cực của HS khi dạy học môn GDTC là trong quá trình huấn luyện và giảng dạy BR, giáo viên nên chú ý đến kết hợp giữa “học” và “chơi”, đó cũng chính là tính cách của trẻ. HS ở giai đoạn THCS và TH có tính hiếu kì, thích khám phá cái mới lạ, thường là động lực thúc đẩy hứng thú một cách trực tiếp (yêu cầu trong quá trình dạy học BR).

Thể trạng của HS cũng là yếu tố quyết định đến chất lượng GDTC, đặc biệt là môn BR. Thời kì này, xương cốt của HS còn đang trong quá trình phát triển, tính dẻo dai lớn, dễ dàng biến đổi, sức mạnh cơ bắp còn nhỏ và yếu, sức bền yếu, nhịp tim nhanh, khả năng trao đổi oxy kém, dễ mệt mỏi..., đó là những biểu hiện rõ ràng; vì vậy, các hoạt động vận động của HS ở lứa tuổi này không nên quá lớn, lượng vận động ở một khoảng thời gian quá dài, nếu không, sẽ không đạt được kĩ năng môn BR, mục đích của GDTC, mà còn gây ra ảnh hưởng đến sức khoẻ. Do đó, trong quá trình dạy học môn BR cho HS THCS và TH nên có “căng”, có “lỏng” là vấn đề rất cần thiết, chỉ nên dừng lại ở những kĩ năng làm quen với bóng và luyện tập đơn giản, học và chơi với các bài tập cơ bản.

2.2. Kết hợp “dạy học” và “vui chơi” trong quá trình dạy học môn BR. HS THCS và TH, đặc biệt là HS TH ở những lớp cấp thấp, thì khả năng thích ứng và hiểu biết, khả năng ứng dụng đều tương đối kém, nên trong quá trình dạy học, khi các giáo viên nói về sự hứng khởi thì nhiều HS thường rất khó hiểu. Đặc biệt là sự tinh tế trong huấn luyện kĩ thuật cơ bản cũng như lí thuyết kĩ thuật, rất nhiều HS không thể hiểu được; vì vậy, trong quá trình giảng dạy môn BR, giáo viên chỉ nhấn mạnh đến việc “dạy” đơn thuần thì hoàn toàn không đủ, cần phải được kết hợp với “vui chơi”, bằng cách thông qua chơi trò chơi BR, trò chơi tay không, hoạt động vui chơi để truyền cảm hứng cho HS, giúp HS hiểu được nội dung dạy học sẽ làm thay đổi một cách hiệu quả.

2.3. Giảng dạy BR trong trường THCS và TH để hoàn thành việc thúc đẩy các mục tiêu của GDTC. Mục đích GDTC là đào tạo con người phù hợp với sự nghiệp phát triển xã hội chủ nghĩa, đây là

* Trường Đại học Kiến trúc Hà Nội

yêu cầu trong quá trình dạy học *GDTC* được phản ánh trong giảng dạy để phát triển trí tuệ của HS, phát triển nhân cách của HS, tăng cường thể chất cho HS và bồi dưỡng phẩm chất đạo đức cho HS. Để đạt được mục tiêu này, yêu cầu giáo viên phải chú tâm giảng dạy và HS phải tự giác luyện tập. Mục đích của huấn luyện và giảng dạy *BR* là cho phép HS xác định rõ chương trình dạy học, nguyên tắc, phương pháp và sắp xếp nội dung trong dạy học. Vui chơi có thể thúc đẩy quá trình tiếp thu nội dung dạy học tốt hơn cho HS, tăng cường khả năng thực tiễn, đào tạo và giảng dạy *BR* có thể phát huy tốt tinh thần đồng đội, hợp tác cho HS; đồng thời, qua mục đích của trò chơi có thể phát huy được tiềm năng, phát triển được nhân cách và tăng cường khả năng sáng tạo cho HS.

2.4. Giảng dạy môn *BR* trong trường *THCS* và *TH* thúc đẩy HS phát triển toàn diện. Giảng dạy *BR* cho HS *THCS* và *TH* sẽ làm tăng thêm hưng phấn cho HS khi tham gia tập luyện; với nội dung và hình thức giảng dạy phong phú cũng sẽ thỏa mãn tính hưng phấn cho các em, đạt được sự hoà hợp giữa giáo viên và HS, làm cho HS ý thức tốt hơn, chủ động tham gia vào hoạt động thể dục, nhiệt tình với môn *BR*. Ngoài ra, *BR* giúp tăng cường rèn luyện thân thể cho HS, trong quá trình giảng dạy, giáo viên cần đan xen giữa trò chơi *BR* hoặc là trò chơi tay không, thu hút HS tích cực tham gia hoạt động, khiến cho cả 2 hình thức vận động đó được tăng lên; giảng dạy và rèn luyện *BR* cho HS một cách nhịp nhàng về cả khả năng lẫn sức bền, từ đó thúc đẩy và tăng cường thể chất; đồng thời gia tăng sự phát triển về nhân cách của HS, rèn luyện được ý chí kiên cường, cũng như giúp phát triển các phẩm chất tốt đẹp khác.

2.5. Sự coi trọng của xã hội đối với việc dạy học môn *BR* trong trường *THCS* và *TH* còn thiếu. Hầu hết mọi người đều cho rằng, HS đi đánh *BR* là đi chơi, không bằng lấy thời gian đó để học bài, cơ bản là không chú ý đến việc tập luyện *BR* đối với HS có tác dụng phát triển toàn diện: tăng thêm sức khỏe cho HS, tăng cường thể chất; tập thể dục một cách thích hợp sẽ nâng cao hiệu quả của việc học tập trong lớp, thúc đẩy và phát triển tố chất cũng như thể chất của HS trên mọi mặt một cách hài hoà. Ngoài ra, còn đào tạo cho HS có ý chí, chịu đựng được gian khổ và tinh thần kiên trì dũng cảm. Tóm lại, tập luyện *BR* đối với HS là vô cùng quan trọng, nên các nhà trường phải nỗ lực phấn đấu về mọi mặt nhằm phát triển mở rộng tập luyện môn *BR* góp phần thúc đẩy và phát triển toàn diện cho HS.

2.6. Huy động mọi nguồn lực để trang bị sân bãi cho môn *BR* trong trường *THCS* và *TH*. Chương trình giảng dạy môn *BR* đến nay vẫn chưa có hệ thống, mặc dù Bộ GD-ĐT đã bắt đầu quan tâm nâng cao chất lượng cho *GDTC* nhưng các nhà trường vẫn chưa coi *GDTC* là một nội dung quan trọng trong hệ thống giáo dục... *BR* là một môn thể thao có thể nâng cao toàn diện tố chất cho hầu hết HS trên mọi phương diện của hạng mục thể thao lớn, ví dụ: thể lực, tốc độ, sức bền, khéo léo... tất cả các khía cạnh. *BR* đối với sự phát triển toàn diện của HS trong trường *THCS* và *TH* càng đóng vai trò rất quan trọng, nên cần quan tâm và chú ý đến môn thể thao này, tích cực ủng hộ HS đến tham gia học - chơi môn *BR*.

2.7. Vai trò của giáo viên đối với việc giảng dạy môn *BR* trong trường *THCS* và *TH*. Giáo viên *GDTC* chỉ lấy môn học *Thể dục* để hỗ trợ, giúp đỡ HS điều chỉnh tâm lý cho môn học lý thuyết, không có hệ thống giảng dạy tốt, cùng với tâm trạng của HS, hiện tượng này hầu như có trong tất cả trường *THCS* và *TH*. Nhưng với hình thức này thì hoàn toàn không thích hợp đối với HS trong hoạt động môn *BR*, làm cho HS không tạo ra được khái niệm đối với môn *BR*, không nhận ra được tầm quan trọng của nó, không tạo ra được cảm hứng trong học môn *BR* và sẽ không tạo ra được niềm vui cùng những hoạt động lành mạnh cho HS trong tương lai.

2.8. HS học tập môn *BR* trong trường *THCS* và *TH* còn thiếu tinh thần chủ động và nhiệt tình. Một mặt do ảnh hưởng của gia đình, nhà trường và xã hội, HS sẽ không cảm thấy hoàn thành các hoạt động đối với *BR*, những HS có khả năng chơi *BR* tốt sẽ luôn cảm thấy mình không có được thành tích; do vậy, tính tích cực, chủ động trong học tập cũng bị giảm xuống, dần dần sẽ không tham gia học tập môn *BR* nữa. Vì vậy, môn thể thao này sẽ không thể phát triển mở rộng được hơn. Một khía cạnh khác, HS sẽ phải dành nhiều thời gian cho các môn học chính khóa, các môn học văn hóa và không có thời gian cho *BR*.

3. Kết hợp giảng dạy môn *BR* cùng các môn học khác nhằm nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện cho HS

Dạy học *GDTC* là tổ hợp bộ phận trọng yếu của việc dạy học trong trường học, hoạt động thể thao không những giúp HS tăng cường về thể chất, nâng cao kĩ năng và kĩ xảo trong vận động, mà còn phát triển trí thông minh, đào sâu tình cảm, tăng cường ý trí, bồi dưỡng tinh thần tập thể, tăng cường tinh tổ chức, tính kỉ luật, hướng tới việc giáo dục trí tuệ và thể chất toàn diện

cho HS. Hơn nữa, ngoài rèn luyện cho HS về cả tinh thần và thể chất còn phát huy được trí lực cho HS, thúc đẩy và hình thành về tư duy, phẩm chất đạo đức tốt cho HS. Vì vậy cần thiết phải kết hợp giảng dạy môn BR cùng các môn học khác nhằm nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện cho HS. Cụ thể:

3.1. Kiên trì giáo dục về ý thức học tập và rèn luyện bộ môn. Đặc điểm của môn học BR là đặc trưng cơ bản của hoạt động thân thể, trong khi thể chất và ý trí của mỗi HS không giống nhau trong quá trình tập luyện, còn tồn tại ở một số HS ngại gặp khó khăn; vì vậy, trong quá trình luyện tập, giáo viên nên có thái độ nhiệt tình, quan tâm giúp đỡ HS để hoàn thành bài tập, giúp HS giảm bớt được nỗi sợ hãi khi tập luyện. Bằng cách thực hành liên tục, lặp đi lặp lại sẽ giúp HS có được sự tự tin để vượt qua khó khăn; sau đó giáo viên phải tiếp tục kiên trì phát triển cho HS chịu đựng khó nhọc, rèn luyện tốt phẩm chất, ý chí và khắc phục những khó khăn, từng bước giúp HS thực sự nhận thức được ý nghĩa “không có việc gì là khó khăn, chỉ sợ thiếu sự quyết tâm của con người”.

3.2. Trò chơi được thiết kế công phu. Trò chơi thể thao được HS rất yêu thích, với việc giảng dạy môn BR trong các trường THCS và THPT cũng không ngoại lệ. BR là một hoạt động thể chất toàn diện, trong môn BR cũng có thể áp dụng nhiều trò chơi giúp HS hứng thú và tập trung tập luyện hơn. Ví dụ, giáo viên có thể sử dụng trò chơi đóng vai “thợ săn săn bắt”, trò chơi không chỉ để phát triển và đánh thức các tiềm năng cũng như khả năng “thoát” khỏi sự kiểm soát của đối phương, mà trong quá trình thực hiện trò chơi các em có thể thực hiện, nêu cao tinh thần của chủ nghĩa tập thể, phối hợp với nhau, cùng nỗ lực, đoàn kết để “chiến đấu” trong khi diễn ra trò chơi. Hay khi thực hiện trò chơi “đưa bóng từ dưới hông lên đầu” sẽ bồi dưỡng cho HS có được tính linh hoạt và hồn nhiên, có được phẩm chất tốt và sự lạc quan trong cuộc sống; đồng thời, các nhóm có thể tự chịu trách nhiệm về việc làm của mình. Tuy nhiên, do các trò chơi có phương pháp khác nhau, có nghĩa là yêu cầu giáo dục về ý thức hệ khác nhau, do vậy, HS cũng sẽ có sự trải nghiệm khác nhau.

3.3. Quan tâm đầu tư cho môn BR trong nhà trường. Cần mở rộng và phổ biến các hoạt động thể thao một cách rộng rãi, đề cao vai trò tham gia của công chúng và sự hứng thú trong thể thao; đồng thời để giáo viên và phụ huynh nhận thức được niềm vui

trong hoạt động thể thao, qua đó đẩy mạnh sự phát triển của môn BR cho HS THCS và THPT. Khuyến khích, mở rộng và phát triển môn học GDTC. Đầu tư trang thiết bị, dụng cụ dạy học thể thao và sân tập, nâng cao chất lượng và hoàn thiện trình độ dạy học cho đội ngũ giáo viên; phát triển và phổ biến rộng rãi hệ thống dạy học môn BR, qua quá trình huấn luyện và giảng dạy môn BR sẽ dần đi sâu vào giáo dục tư tưởng đạo đức cho HS. □

Xây dựng được hệ thống giáo dục tốt và hiệu quả trong giảng dạy bộ môn sẽ góp phần phát triển và nâng cao được các kĩ năng, kĩ thuật cho HS; từ đó đóng góp vào sự phát triển của môn BR. Việc giáo dục tâm lí cho HS có thể kích thích sự nhiệt tình của các em, để từ đó hình thành sự hứng thú trong hoạt động, vận động đối với sự phát triển cơ bản về thể thao của HS trong suốt cuộc đời mình. Giáo viên cần tối ưu hóa chất lượng giảng dạy BR, cải thiện hơn nữa sự quan tâm của HS đối với BR nhằm tạo cảm hứng và đạt được kết quả tốt hơn trong học tập. Việc xây dựng nội dung đào tạo trong quá trình hội nhập cần phải xem xét đầy đủ các yếu tố của HS như: giới tính, thể chất, đặc điểm năng lực... Vì vậy, việc tiến hành giảng dạy nội dung BR ở trường THPT và THCS phải hết sức tinh tế, có sàng lọc, cần so sánh, kết hợp, xem xét đầy đủ đối với mỗi cá nhân HS; việc lựa chọn các nội dung giảng dạy phải tuân thủ những nguyên tắc cơ bản trong quá trình dạy học, đặc biệt là ở các cấp học như: THPT và trung học. □

Tài liệu tham khảo

- [1] Phan Thiệu Vĩ - Vu Khả Hồng (2005). *Giáo dục thể chất trường học*. NXB Giáo dục đại học Trung Hoa, tr 30-60.
- [2] Lí Kiếm Bình - Ngụy Vi (2006). *Giới thiệu về giáo dục thể chất*. NXB Nhân dân Trung Hoa, tr 70-90.
- [3] Hoàng Hán Thăng (2006). *Phương pháp nghiên cứu khoa học thể thao*. NXB Giáo dục đại học Trung Hoa, tr 90-200.
- [4] Vũ Đức Thu - Nguyễn Xuân Sinh - Lưu Quang Hiệp - Trương Anh Tuấn (1995). *Lí luận và phương pháp giáo dục thể chất*. NXB Giáo dục.
- [5] Bộ Văn hoá - Thể thao và Du lịch - Cục xuất bản Văn hoá thể thao và du lịch (2011). *Chiến lược thể thao Việt Nam phát triển đến năm 2020*.
- [6] Bộ GD-ĐT (1997). *Tài liệu giảng dạy Thể dục thể thao* (dùng cho các trường đại học, cao đẳng và trung học chuyên nghiệp). NXB Giáo dục.